

DREPT PENAL ȘI PROCESUAL PENAL

CZU 343.13 (478)

URMAREA PREJUDICIABILĂ A INFRAACȚIUNII DE NEGLIJENȚĂ ÎN SERVICIU PREVĂZUTĂ LA ALIN.(1) ART.329 CP RM

Partea I



Adrian POPENCO,
doctorand USM,
adjunct al procurorului-șef
al Procuraturii Anticorupție

SUMAR

Studiul efectuat are drept scop identificarea conținutului urmării prejudiciabile prevăzute la alin.(1) art.329 CP RM – daunele în proporții mari intereselor publice, drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanei fizice sau juridice. Se arată că urmarea prejudiciabilă prevăzută la alin.(1) art.329 CP RM poate avea, în exclusivitate, caracter patrimonial, fapt rezultat din interpretarea sistemică a respectivei norme cu cea specificată la alin.(1) art.126 CP RM. Se observă că nu același lucru este susținut de unele persoane abilitate cu aplicarea legii penale. În acest sens, au fost analizate mai multe hotărâri judecătorești care scot în evidență acest fapt. Se relevă că în condițiile legislative actuale (în situația în care semnul „alte urmări grave” este unul deficient) art.329 CP RM este inaplicabil pentru ipotezele cauzării unor daune cu caracter nepatrimonial.

Cuvinte-cheie: neglijență în serviciu, urmare prejudiciabilă, daună materială, venit ratat, drepturi și interese ocrotite de lege ale persoanei fizice sau juridice.

În prezentul demers științific ne propunem să identificăm conținutul urmării prejudiciabile consemnate la alin.(1) art.329 din Codul penal al Republicii Moldova (în continuare – CP RM [3]) – **daunele în proporții mari intereselor publice, drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice.**

Din textul alin.(1) art.329 CP RM desprindem că pentru a fi în prezența respectivei urmării prejudiciabile trebuie întrunite cumulativ următoarele două condiții: a) cauzarea unor daune în proporții mari (aspectul cantitativ); b) cauzarea prejudiciului în dauna intereselor

THE HARMFUL CONSEQUENCE OF THE OFFENCE OF NEGLIGENT PERFORMANCE OF DUTIES PROVIDED TO PAR. (1) ART.329 PC RM

PART I

SUMMARY

The study aims to identify the content of the harmful consequence provided to par. (1) art. 329 PC RM – large-scale damage to public interests or to the legally protected rights and interests of individuals or legal. It is shown that the harmful consequence provided to par. (1) art. 329 PC RM exclusively may have a patrimonial character, resulting from the systemic interpretation of this norm with that specified in par. (1) of art.126 PC RM. It is noticed that not the same thing is supported by some law enforcement officers. In this regard, they were analyzed several judgments which highlight this fact. It is revealed that under current legal conditions (in the case where the sign “other serious consequences” is deficient) art.329 PC RM is inapplicable for the hypothesis of causing non-patrimonial damage.

Key-words: negligent performance of duties, harmful consequence, material damage, lost income, legally protected rights and interests of individuals or legal entities.

publice, drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice (aspectul calitativ).

În ceea ce privește *prima* condiție, notăm că la încadrarea celor săvârșite în corespundere cu norma de la alin.(1) art.329 CP RM persoana abilitată cu aplicarea legii penale trebuie să stabilească, prin raportare la norma înscrisă la alin.(1) art.126 CP RM, cuantumul daunelor cauzate în rezultatul neîndeplinirii sau îndeplinirii necorespunzătoare de către persoana publică a obligațiilor sale de serviciu. Mai exact, este necesar să se ateste prezența unor daune în mărime ce depășește 20 de salarii medii lunare pe economie prognozate, stabilite prin hotărârea de Guvern în vigoare la momentul săvârșirii faptei, dar care să nu depășească 40 de salarii medii lunare pe economie prognozate. Potrivit Hotă-



rării Guvernului Republicii Moldova privind aprobarea cuantumului salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul 2018, nr.54 din 17.01.2018 [12], cuantumul salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul 2018 este în mărime de 6150 lei. Drept urmare, actualmente, pentru a fi incidentă norma de la alin.(1) art.329 CP RM daunele materiale cauzate intereselor publice, drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanei fizice sau juridice trebuie să depășească suma de 123 000 lei. În caz contrar, fapta prejudiciabilă nu poate fi încadrată în tiparul art.329 CP RM. O asemenea faptă poate constitui abatere disciplinară sau poate scăpa de sub incidența legii, în general. Iar dacă cuantumul daunei depășește 40 de salarii medii lunare (adică, suma de 246 000 lei) calificarea trebuie făcută în acord cu lit.b) alin.(2) art.329 CP RM.

Interpretând sistemic norma înscrisă la alin.(1) art.329 CP RM cu celelalte infracțiuni de serviciu amplasate în cadrul Capitolului XV din Partea Specială a Codului penal, în special cu cele prevăzute la art.327 și 328 CP RM, observăm că legiuitorul a stabilit trăsături cantitative diferite urmărilor prejudiciabile ale infracțiunilor respective. Dacă în cazul abuzului de putere sau al abuzului de serviciu, precum și al excesului de putere sau al depășirii atribuțiilor de serviciu este suficient cauzarea unor daune în proporții considerabile, atunci în ipoteza infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.329 CP RM este necesar survenirea daunelor în proporții mari. Din perspectiva formei vinovăției cu care acționează făptuitorul la săvârșirea faptelor prejudiciabile enunțate, susținem poziția legiuitorului moldav de a diferenția cuantumul urmărilor prejudiciabile în vederea stabilirii premisei tragerii la răspundere penală. Cu privire la acest aspect, V.A. Kocerga menționează, cu drept cuvânt, că urmările prejudiciabile ale infracțiunilor din imprudență trebuie să fie mult mai semnificative, decât a celor intenționate [23, p.105].

De asemenea, corectitudinea stabilirii parametrilor cantitativi ai urmărilor prejudiciabile respective reiese din interpretarea sistemică a normei prevăzute la alin. (1) art.329 CP RM cu alte norme incriminatoare, decât cele din Capitolul XV din Partea Specială a Codului penal (de exemplu: art.197 CP RM). Astfel, dacă la art.197 CP RM este incriminată fapta de distrugere sau deteriorare intenționată a bunurilor care a cauzat daune în proporții mari, e firesc ca norma de la alin.(1) art.329 CP RM să sancționeze neglijența în serviciu care a provocat cel puțin daune în același cuantum.

Notabil este faptul că în Codul penal al Uzbekistanului [30], al Kârgâzstanului [26] și în cel al Lituaniei [33] identificăm o poziție identică cu cea a legiuitorului național în ce privește cuantumul urmărilor prejudiciabile exprimate. În legislația altor state însă, surprindem și alte modele incriminatorii în ce privește parametri cantitativi ai urmărilor prejudiciabile cu caracter patri-

monial. Bunăoară, în corespundere cu legislația penală a Armeniei [27], a Azerbaidjanului [24], a Ucrainei [32] și a Letoniei [40] pentru antrenarea răspunderii penale pentru săvârșirea neglijenței în serviciu este necesar cauzarea unor daune esențiale. Aplicabilitatea art.339 din Codul penal al Croației [39] este dictat de faptul cauzării unor daune materiale în proporții considerabile. În Codul penal al Cehiei, [36] al Slovaciei [43] și în cel al Mongoliei, [34] pentru a fi angajată răspunderea penală, daunele cu caracter patrimonial trebuie să se cifreze la cele substanțiale. În corespundere cu legislația Sloveniei [42] pentru aplicarea normei similare celei înscrise la alin.(1) art.329 CP RM este necesar cauzarea unor daune majore. Potrivit legislației Serbiei [41] norma de la alin.(1) art.361 din Codul penal (normă similară cu cea de la alin.(1) art.329 CP RM) devine funcțională doar dacă sunt cauzate daune materiale suma căreia depășește 450 000 dinari. O reglementare similară regăsim în Codul penal al Bosniei și Herțegovinei [37] care stabilește pe post de urmare a neglijenței în serviciu daunele materiale a căror valoare este mai mare decât 1,000.00 BAM. De asemenea, alin.(1) art.417 din Codul penal al Muntenegrului [35] stabilește că urmarea prejudiciabilă sub forma deteriorării proprietății trebuie să depășească 3000 euro. Nu în ultimul rând, art.298 din Codul penal al României [4] (articol similar celui supus analizei) face referință la cauzarea, *inter alia*, a unei simple pagube în detrimentul persoanei fizice sau a celei juridice. Observăm că pentru angajarea răspunderii penale în baza normei indicate nu are relevanță la încadrare cuantumul pagubei materiale cauzate. Acest lucru poate conta doar în planul individualizării pedepsei penale.

Nu putem adera la cel din urmă punct de vedere legislativ. Pare a fi neîntemeiată poziția legiuitorului român de a sancționa penal orice faptă de neglijență în serviciu, indiferent de cuantumul pagubei materiale cauzate. O asemenea tratare legislativă este în dezacord cu principiul *ultima ratio* în materia legiferării penale. Considerăm exagerată represiunea penală prin intervenția normei de la art.298 din Codul penal al României pentru situația în care în rezultatul neglijenței în serviciu sunt cauzate pagube materiale nesemnificative. În atare ipoteză lipsește gradul de pericol social inerent unei fapte infracționale, aceasta deoarece infracțiunile de neglijență în serviciu sunt infracțiuni imprudente. Iar cauzarea unei daune materiale nesemnificative, din imprudență (chiar dacă în rezultatul neîndeplinirii sau îndeplinirii necorespunzătoare a obligațiilor de serviciu de către o persoană publică) nu atinge gradul prejudiciabil al unei infracțiuni.

Critica adusă constituționalității acestui text nu s-a lăsat prea mult așteptată. Așadar, prin Decizia referitoare la admiterea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art.249 alin.(1) din Codul penal din 1969 și

ale art.298 din Codul penal, nr.518/2017 [6, § 44] Curtea Constituțională a României a subliniat următoarele: „Noua lege penală extinde foarte mult sfera de aplicare a infracțiunii de neglijență în serviciu, neprevăzând condiția ca paguba, respectiv vătămarea drepturilor sau intereselor legitime ale unei persoane fizice sau ale unei persoane juridice să aibă o anumită valoare, respectiv ca vătămarea să aibă o anumită intensitate, aspect de natură a face imposibilă delimitarea între abaterile disciplinare sau inerentele greșeli profesionale și infracțiunea de neglijență în serviciu. Așadar, Curtea constată că reglementarea în vigoare a infracțiunii de neglijență în serviciu permite încadrarea în conținutul său a oricărei fapte săvârșite din culpă, dacă s-a adus o atingere minimă drepturilor sau intereselor legitime ale unei persoane fizice sau ale unei persoane juridice”. Într-adevăr, actualul model legislativ consemnat la art.298 din Codul penal al României anihilează, practic, diferența dintre ilicitul penal și cel extrapenal.

În contrast, legiuitorul bielorus [28] a mers pe o poziție mult prea indulgentă reliefând pe post de urmare prejudiciabilă a infracțiunii de neglijență în serviciu cauzarea unui prejudiciu în proporții deosebit de mari în rezultatul înstrăinării, distrugerii, deznaționalizării sau privatizării proprietății de stat.

Din perspectivă istorică, în acord cu art.186 din Codul penal al Republicii Moldova în redacția anului 1961 [2], pe post de urmare prejudiciabilă putea evolua dauna considerabilă. Din acest punct de vedere, cadrul incriminator consemnat la art.329 CP RM pare a fi mai blând, întrucât cere prezența urmării prejudiciabile sub forma daunelor în proporții mari.

În contextul enunțat, provoacă interes următorul fragment dintr-o speță din practica judiciară: „*inculpatul C.M., în perioada lunii mai 2009 – septembrie 2009 nu a efectuat supravegherea și controlul privind consumul real de apă de către persoana juridică SRL „CA” și nici nu a întreprins măsuri concrete pentru identificarea cauzei și motivelor pierderii unui volum considerabil de apă între stația de pompare nr.3 și stația de pompare nr.4. Astfel, în perioada vizată între stația de pompare nr.3 și stația nr.4 s-a pierdut fără urme un volum de 72471 m³ de apă, astfel fiindu-i cauzată Î.M. „Apă-Canal” Edineț și intereselor publice o daună considerabilă (sublinierea ne aparține – n.a.) în sumă totală de 931 977,06 lei*” [17; 8].

Din fragmentul citat desprindem poziția neclară a instanței de a scoate în relief faptul cauzării unor daune în proporții considerabile intereselor publice. Cel mai probabil în textul actului aplicativ supus analizei a fost admisă o greșeală mecanică, întrucât instanța a reținut în partea constatatoare faptul cauzării unei daune ce se cifrează la suma de 931 977,06 lei. Chiar și așa, considerăm inacceptabil ca la încadrarea celor săvârșite în tiparul art.329 CP RM să se utilizeze, la desemnarea urmărilor prejudiciabile, termeni de genul: „daună con-

siderabilă”, „daună în proporții considerabile”. Aceasta deoarece, comparativ cu normele de la alin.(1) art.327 CP RM (abuzul de putere sau abuzul de serviciu) și de la alin.(1) art.328 CP RM (excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu) neglijența în serviciu în varianta-tip de la alin.(1) art.329 CP RM cere prezența unor urmări sub forma daunelor în proporții mari intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanei fizice sau juridice.

În alt registru, dar în contextul aceleiași condiții, precizăm că practicianul nu poate determina „din ochi” mărimea daunelor materiale cauzate. Acestea trebuie probate prin mijloacele de probă și procedeele probatorii prevăzute de Codul de procedură penală. Aceeași explicație o regăsim în pct.8 din Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la aplicarea legislației, referitoare la răspunderea penală pentru abuzul de putere sau abuzul de serviciu, excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu, precum și neglijența în serviciu”, nr.7 din 15.05.2017 (în continuare – Hotărârea Plenului CSJ nr.7/2017 [13]), în corespundere cu care „dauna cauzată interesului public ori drepturilor și intereselor persoanei fizice sau juridice trebuie să fie efectivă și determinată; în cazul urmărilor prejudiciabile patrimoniale, instanțele trebuie să stabilească, în baza probelor administrate, cuantumul daunelor cauzate”. În mod analogic, în pct.46 din Decizia Curții Constituționale a României referitoare la admiterea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art.249 alin.(1) din Codul penal din 1969 și ale art.298 din Codul penal, nr.518/2017 se relevă: „Paguba cauzată persoanei fizice sau juridice trebuie să fie certă, efectivă, bine determinată, întrucât și în raport cu acest criteriu se apreciază dacă fapta prezintă sau nu un anumit grad de pericol social” [6, §46].

În condiții neclare însă, într-o speță din practica judiciară instanța a încadrat comportamentul inculpatului în acord cu alin.(1) art.329 CP RM fără a determina *in concreto* cuantumul daunelor materiale cauzate. Din constatarea instanței se desprinde că în rezultatul comportamentului neglijent al inculpatei, prin hotărâre judecătorească, i-a fost repartizat ilegal cet. M.A. un lot de teren [16]. În același timp, în sentință nu este pomenit nimic despre cauzarea unor daune în proporții mari, nefiind clar în ce constă acestea și cum au fost ele stabilite/evaluate. Într-o altă speță din practica judiciară instanța a încadrat acțiunile inculpatei V.A. în conformitate cu alin.(1) art.329 CP RM pentru faptul cauzării unor daune în proporții mari intereselor publice manifestate prin imposibilitatea valorificării dreptului de proprietate asupra terenurilor în privința cărora au fost eliberate titluri de autentificare a drepturilor deținătorilor de teren conținând date eronate, dar fără a fi stabilită valoarea exactă a prejudiciului material cauzat [18].

În altă privință, remarcăm că interpretarea sistemii-



că a normei prevăzute la alin.(1) art.329 CP RM cu cea specificată la alin.(1) art.126 CP RM permite să conchidem că urmarea prejudiciabilă supusă analizei poate avea, în exclusivitate, caracter patrimonial. În același făgaș, autorii ruși S.A. Eliseev și M.A. Tâneanaia susțin că daunele în proporții mari reprezintă prejudiciu cu caracter patrimonial [22, p.119]. Suplimentar, acest lucru este stabilit fără echivoc în pct.8 din Hotărârea Plenului CSJ nr.7/2017, în corespundere cu care „urmarea prejudiciabilă specifică infracțiunii, prevăzute la alin.(1) art.329 CP RM, poate avea doar o natură patrimonială”.

Explicația cazuală enunțată nu este împărțită de toate persoanele abilitate cu aplicarea legii penale. De pildă, într-o speță din practica judiciară acțiunile făptuitorului au fost încadrate potrivit alin.(1) art.329 CP RM, deși în rezultatul celor comise nu au fost cauzate careva urmări prejudiciabile cu caracter patrimonial. În fapt, instanța a stabilit următoarele: „Inculpatul G.A., fiind persoană cu funcție publică și acționând cu titlul oficial, exercitând funcția de ofițer de serviciu al Serviciului regim, supraveghere și pază al Penitenciarului nr. 10 – Goian cu sediul în mun. Chișinău, com. Goian, la 22 mai 2015, orele 17.00, a escortat condamnații Penitenciarului nr. 10 - Goian, L.M., C.R. și D.N., în afara zonei locative a penitenciarului pentru efectuarea lucrărilor de salubritate, pe care i-a lăsat fără supraveghere. Aceștia, profitând de faptul că nu erau supravegheați, în aceeași zi, orele 17.25, au evadat din penitenciar prin escaladarea edificiilor de pază, fiind cauzate astfel daune în proporții mari intereselor publice” (sublinierea ne aparține – n.a.) [11]. Înțelegem că, în speță, urmarea prejudiciabilă constă în faptul evadării condamnaților din penitenciar, adică în faptul săvârșirii de către alte persoane a unei infracțiuni în rezultatul comportamentului neglijent al inculpatului și anume: a infracțiunii de evadare din locurile de detenție (art.317 CP RM). Deci, nu are o natură patrimonială. Nu este clar însă, de ce instanța a încadrat cele comise în tiparul alin.(1) art.329 CP RM, avându-se în vedere că urmarea prejudiciabilă consemnată la această normă trebuie să aibă natură patrimonială.

Având o natură patrimonială, întinderea urmărilor prejudiciabile stipulate la alin.(1) art.329 CP RM trebuie stabilită reieșind din conținutul alin.(1) art.126 CP RM, întrucât dispoziția normei prevăzute la alin.(1) art.329 CP RM este de trimitere. Mai exact, semnul „daune în proporții mari”, înscris în textul alin.(1) art.329 CP RM este unul definitoriu. Prin semn definitoriu trebuie de înțeles semnul conținutul căruia depinde de conținutul normelor din Codul penal care conține definițiile unor sau altor termeni utilizați de legiuitor la descrierea faptei prejudiciabile în Partea Specială a Codului penal [5, p.83].

În speța sus-reliefată, urmarea prejudiciabilă sub forma evadării din locurile de detenție nu poate fi raportată la conținutul alin.(1) art.126 CP RM, fiind deci,

una de natură nepatrimonială. De altfel, în motivarea apelului depus împotriva hotărârii ce cuprinde încadrarea evocată *supra*, inculpatul a indicat următoarele raționamente în favoarea casării actului contestat: „Totodată, pentru constatarea și calificarea faptei conform prevederilor alin.(1) art.329 CP RM este obligatorie survenirea urmărilor prejudiciabile sub formă de „daune în proporții mari cauzate intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice și juridice”, element ce nu a fost reflectat în învinuire sau în sentință, nefiind confirmată cauzarea daunei în proporții mari intereselor publice, potrivit parametrilor valorici enunțați la alin.(1) art.126 CP RM” [11]. Oarecum similară este următoarea speță din practica judiciară: „J.I., activând în calitate de inspector de serviciu al Izolatorului de detenție provizorie al DP a mun. Chișinău, fiind responsabil de dirijarea activității de primire-predare a persoanelor arestate, nu a verificat minuțios identitatea deținutului I.P, pe care l-a apreciat ca fiind un alt deținut, care urma a fi eliberat la 01 ianuarie 2017, ora 23.00 în legătură cu expirarea termenului de reținere, dispunând eliberarea ilegală a deținutului I.P. în locul deținutului V.S” [16]. Și în acest caz încadrarea a fost făcută în tiparul alin.(1) art.329 CP RM.

La fel, într-o altă speță instanța a constatat următoarele: „H.M., activând în funcția de șef al secției medico-legale Soroca și fiind persoană cu funcție de răspundere la 13 septembrie 2006 în baza îndreptării Procuraturii r-lui Soroca a efectuat examinarea medico-legală a lui T.E., a.n. 1951, domiciliat în s. Bădăreni, r-nul Soroca în incinta cabinetului medico-legal Soroca și îndeplinind necorespunzător obligațiunile sale de serviciu ca rezultat al unei atitudini neglijente și neconștiincioase față de ele, prejudiciind drepturile și interesele ocrotite de lege ale persoanelor fizice, în raportul de examinare medico-legală nr.316 din 13.09.2006, a expus în concluzie că T.E. prezintă o echimoză cu mic edem palpebral la nivelul orbitei stângi, o excoriație pe nas din stânga, câte o echimoză la nivelul parietal drept și la nivelul inghinal stâng, fapt ce nu corespunde realității și se contrazice cu concluzia comisiei de experți judiciari medico-legali ai Centrului de Medicină Legală al Ministerului Sănătății și Protecției Sociale din raportul de expertiză medico-legală în comisie nr.317 din 07.12.2006” [10]. Și de această dată instanța a încadrat acțiunile făptuitorului în baza alin.(1) art.329 CP RM. Și de această dată se impun întrebările, deloc retorice: despre ce fel de daune în proporții mari este vorba? Oare s-a ținut cont de natura patrimonială a urmărilor prejudiciabile înscrise la alin.(1) art.329 CP RM la calificarea celor săvârșite? Răspunsurile par a fi clare. Nici un fel de daune în proporții mari nu au fost cauzate în rezultatul conduitei neglijente a lui H.M. La fel, instanța a ignorat voința legiuitorului de a cataloga drept urmare prejudiciabilă inserată la alin.(1) art.329 CP RM doar consecințele infracționale ce posedă caracter patrimonial.

În ce ne privește, în speța citată, surprindem lipsa vreunei urmări prejudiciabile. Existența unei necorespunderi între concluzia medicului legist și concluzia comisiei de experți judiciari medico-legali ai Centrului de Medicină Legală nu poate fi considerată drept urmare prejudiciabilă în sensul art.329 CP RM. În lipsa unei urmări prejudiciabile cele săvârșite nu pot fi calificate în conformitate cu art.329 CP RM; or, infracțiunile de neglijență în serviciu sunt materiale. Respectiv, pentru existența acestora este ineluctabil survenirea unor urmări prejudiciabile. Drept consecință, nu susținem încadrarea realizată de partea acuzării și susținută de instanța de judecată.

Fără a întrerupe firul logic, subliniem în context că, Codul contravențional al Republicii Moldova [1] nu conține norme corespondente celor de la art.329 CP RM, așa cum este valabil în cazul abuzului de putere sau al abuzului de serviciu (art.327 CP RM) ori al excesului de putere sau al depășirii atribuțiilor de serviciu (art.328 CP RM). Fapta unei persoane publice exprimate în neîndeplinirea sau în îndeplinirea necorespunzătoare a obligațiilor de serviciu ca rezultat al unei atitudini neglijente sau neconștiincioase față de ele, în lipsa urmărilor prejudiciabile prevăzute la art.329 CP RM ar putea constitui abatere disciplinară. Cu referire la speța sus-indicată, se impune de precizat că un asemenea comportament al medicului legist exprimat în efectuarea unei expertize judiciare prin manifestarea unei atitudini neglijente, în temeiul lit.d) art.58 din Legea Republicii Moldova cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar, nr.68 din 14.04.2016 [14], poate fi considerat drept abatere disciplinară.

Din perspectivă comparată, în legislația penală a Bulgariei o atare faptă este incriminată într-o normă distinctă. Este vorba de alin.(2) art.291 din Codul penal [38], în corespundere cu care constituie infracțiune fapta persoanei care, în calitate de expert, din neglijență, prezintă concluzii incorecte, orale sau scrise, în fața instanței judecătorești sau a altui organ competent.

Potrivit legislației Republicii Moldova un asemenea comportament poate fi încadrat în tiparul art.312 CP RM (declarația mincinoasă, concluzia falsă sau traducerea incorectă) doar în ipoteza în care făptuitorul manifestă intenție, nu însă imprudență față de fapta prejudiciabilă comisă. În cea din urmă situație, poate interveni doar răspunderea disciplinară.

Teza, în corespundere cu care urmarea prejudiciabilă prevăzută la alin.(1) art.329 CP RM poartă în exclusivitate caracter patrimonial a fost ignorată și în alte cauze penale din practica judiciară [7; 9]. Într-o speță, de exemplu, având ca obiect faptul neglijenței în serviciu care a provocat decesul persoanei, instanța a reținut la încadrare cauzarea unor daune în proporții mari drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanei fizice concretizate în survenirea decesului [7]. În susți-

nerea poziției sale instanța a reliefat: „...acțiunile inculpatului de îndeplinire necorespunzătoare a obligațiilor de serviciu au dus la decesul părții vătămate, iar viața este o valoare cu mult mai importantă, ce nu poate fi cuantificată în bani, fiindcă valoarea unei vieți este inestimabilă” [7]. Constatăm o inadverență clară între încadrarea efectuată și argumentarea realizată de instanță. Pe de o parte, instanța recunoaște, implicit, că decesul persoanei nu constituie urmare prejudiciabilă cu caracter patrimonial, iar pe de altă parte, reține la calificare semnul – daune în proporții mari drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanei fizice, în pofida faptului survenirii decesului persoanei.

În legislația unor state străine urmarea prejudiciabilă înscrisă în cadrul componenței de infracțiune similare cu cea consacrată la alin.(1) art.329 CP RM poate avea și caracter nepatrimonial. De exemplu: alin.(1) art.207 din Codul penal al Uzbekistanului stabilește în calitate de urmare, *inter alia*, prejudiciul esențial cauzat drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanei sau intereselor de stat ori publice. O urmare similară este prevăzută la alin.(1) art.342 din Codul penal al Georgiei [25], la alin.(1) art.322 din Codul penal al Tadjikistanului [29], la alin.(1) art.316 din Codul penal al Kârgâzstanului, la alin.(1) art.188 din Codul penal al Turkmenistanului [31]. Încălcarea gravă a drepturilor altei persoane este stabilită în calitate de urmare a neglijenței în serviciu în legislația penală a Muntenegrului, a Serbiei, a Croației, a Bosniei și Herțegovinei. În fine, art.298 din Codul penal al României prevede pe post de urmare vătămarea drepturilor sau a intereselor legitime ale unei persoane fizice sau ale unei persoane juridice.

Din perspectiva conținutului urmărilor prejudiciabile specificate la alin.(1) art.329 CP RM L.G. Gîrla și Iu.M. Tabarcea observă, pe bună dreptate, că, interpretarea *ad litteram* a textului art.329 CP RM, în redacția actuală, demonstrează că legiuitorul a redus esențial cercul faptelor infracționale recunoscute de legea penală drept neglijență în serviciu [21, p.352]. O asemenea poziție legislativă, notează autorii, este neîntemeiată, întrucât urmările prejudiciabile în cazul neglijenței în serviciu pot avea atât caracter material, cât și nematerial [21, p.352].

Susținem punctul de vedere enunțat de L.G. Gîrla și Iu.M. Tabarcea. Considerăm că pentru o apărare plenară a intereselor publice, a drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice se impune ca și legiuitorul nostru să includă în dispoziția alin.(1) art.329 CP RM urmări prejudiciabile cu caracter nepatrimonial. Urmări similare regăsim în cazul altor infracțiuni de serviciu consemnate în Capitolul XV din Partea Specială a Codului penal. Este vorba de infracțiunile de abuz de putere sau de abuz de serviciu, precum și cele de exces de putere sau de depășire a atribuțiilor de serviciu (art.327 și 328 CP RM). În condițiile legisla-



ve actuale (în situația în care semnul „alte urmări grave” este unul deficient) art.329 CP RM este inaplicabil pentru ipotezele cauzării unor daune cu caracter nepatrimonial. Tocmai pentru lichidarea unei asemenea lacune legislative, cel mai probabil, unii practicieni recurg la aplicarea art.329 CP RM, inclusiv pentru ipotezele în care persoanei fizice sau juridice i se cauzează daune cu caracter nepatrimonial. Ilustrativă este următoarea speță: „*Inculpatul X, îndeplinind atribuțiile de autoritate tutelară a minorului I.V., având în sarcină activitatea de asistență, promovare și apărare a drepturilor copilului, nu a întreprins măsurile necesare pentru organizarea externării minorului I.V. din cadrul Instituției medico-sanitare de psihiatrie „Codru”, fapt ce a condus la prelungirea administrării tratamentului psihiatric și deținerii acestuia în plasament în cadrul instituției psihiatrice pe o perioadă prelungită de 144 zile cauzând urmări grave drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale minorului I.V., de natură să afecteze starea psihoemoțională prin provocarea intenselor suferințe psihice și fizice*” [19].

Observăm că comportamentul persoanei publice a avut drept urmare cauzarea unui prejudiciu cu caracter nepatrimonial concretizat în lezarea libertății psihice și, mai ales, a celei fizice a minorului I.V.

Pentru remedierea situației existente, V.Stati propune ca dispoziția alin.(1) art.329 CP RM să aibă următorul conținut: „[...] dacă aceasta a cauzat daune materiale în proporții mari sau a condus la suprimarea drepturilor sau libertăților fundamentale ale omului și cetățeanului...” [20, p.50].

V. Stati aduce următoarele argumente în favoarea inserării expresiei „suprimarea drepturilor sau libertăților fundamentale ale omului și cetățeanului” în textul alin.(1) art.329 CP RM: „Respectiva formulare este preluată din alin.(1) art.54 al Constituției, deci, își are suportul chiar în Legea Fundamentală. Lista de drepturi și libertăți fundamentale este enunțată exhaustiv în art.24-53 ale Constituției. Liste similare sunt prezentate în anumite acte internaționale la care Republica Moldova este parte (de exemplu, în art.2-14 din Convenția Europeană pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale). În pofida polemicilor doctrinare privind întinderea noțiunii „drepturi sau libertăți fundamentale ale omului și cetățeanului”, contează că există o listă exhaustivă a unor asemenea drepturi. Dar, ceea ce este mai important, ea este o listă normativă. Deci, nu poate fi extinsă discreționar. Nu poate fi inventat un drept sau o libertate fundamentală care să nu aibă un suport normativ. Astfel, în condiții de claritate și previzibilitate, va deveni posibilă delimitarea precisă a noțiunii „drepturi sau libertăți fundamentale ale omului și cetățeanului de noțiunile apropiate. Ceea ce nu este cu puțință în condițiile legii penale în vigoare” [20, p.48]. Nu putem decât să subscriem opiniei avansate de către V. Stati și argumentelor de rigoare înain-

tate. O asemenea formulă pare a fi una potrivită, fiind în consonanță cu principiul legalității incriminării. Prin urmare, aderăm la punctul de vedere aparținându-i lui V. Stati de completare a textului alin.(1) art.329 CP RM cu expresia sus-indicată.

Referințe bibliografice:

1. Codul contravențional al Republicii Moldova. Nr.218 din 24 octombrie 2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr.3-6. În vigoare din 31 mai 2009.
2. Codul penal al RSSM, adoptat de Sovietul Suprem al RSSM la 24.03.1961 (abrogat). În: *Безумные Совесмыны Сынрем ал ПССМ*, 1961, № 10. În vigoare din 24 aprilie 1961.
3. Codul penal al Republicii Moldova. Nr.985 din 18 aprilie 2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr.128-129, republicat în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr.72-74. În vigoare din 12 iunie 2003.
4. Codul penal al României în redacția din 2009. În: *Monitorul Oficial al României*, 2009, nr.510. În vigoare din 01 februarie 2014.
5. Copețchi S., Hadîrca I. *Calificarea infracțiunilor: note de curs*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. 352 p.
6. Decizia Curții Constituționale a României referitoare la admiterea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 249 alin. 1 din Codul penal din 1969 și ale art. 298 din Codul penal, nr.518/2017 <https://lege5.ro/Gratuit/ge3tgojyhzq/decizia-nr-518-2017-referitoare-la-admiterea-excepției-de-neconstituționalitate-a-dispozițiilor-art-249-alin-1-din-codul-penal-din-1969-si-ale-art-298-din-codul-penal> (vizitat 10.06.2018)
7. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 09 martie 2016. Dosarul nr.1ra-537/2016 http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=6037 (vizitat 27.05.2018)
8. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 25 iunie 2014. Dosarul nr.1ra-1098/2014 http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=2544 (vizitat 02.06.2018)
9. Decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 11 august 2015. Dosarul nr.1ra-866/2015 http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=4750 (vizitat 27.05.2018)
10. Decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova din 15 decembrie 2015. Dosarul nr.1ra-911/2015 http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=5469 (vizitat 16.02.2018)
11. Decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova din 13 decembrie 2016. Dosarul nr.1ra-1776/2016 http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=7845 (vizitat 16.02.2018)
12. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova privind aprobarea cuantumului salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul 2018. Nr.54 din 17 ianuarie 2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr.18-26. În vigoare din 19 ianuarie 2018.



13. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la aplicarea legislației, referitoare la răspunderea penală pentru abuzul de putere sau abuzul de serviciu, excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu, precum și neglijența în serviciu”, nr.7 din 15.05.2017 http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=216 (vizitat 18.09.2018)
14. Legea Republicii Moldova cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar. Nr.68 din 14.04.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr.157-162. În vigoare din 10 decembrie 2016.
15. Sentința Judecătorei Chișinău (sediul Centru) din 26 februarie 2016. Dosarul nr.1-49/2016 https://jc.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php (vizitat 29.05.2018)
16. Sentința Judecătorei Chișinău (sediul Centru) din 05 decembrie 2017. Dosarul nr.1-377/17 https://jc.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php (vizitat 20.02.2018)
17. Sentința Judecătorei Edineț (sediul Central) din 06 aprilie 2012. Dosarul nr.1-20/2012 https://jed.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php (vizitat 06.02.2018)
18. Sentința Judecătorei Soroca (sediul Central) din 30 martie 2016. Dosarul nr.1-385/15 https://jsr.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php (vizitat 20.06.2018)
19. Sentința Judecătorei Ungheni (sediul Nisporeni) din 15 iunie 2016. Dosarul nr.1-26/2016 https://jun.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php (vizitat 06.02.2018)
20. Stati V.A. Hotărârile Curții Constituționale a Republicii Moldova nr.22/2017 și nr.33/2017: efectele preconizate asupra legii penale. În: «Актуальные научные исследования в современном мире», Переяслав-Хмельницкий, Февраль 2018, Выпуск 2(34) ч.7, p.43-50.
21. Гырла Л.Г., Табарча Ю.М. *Уголовное право Республики Молдова. Часть Особенная. Том II*. Кишинэу: Cartdidact, 2010. 592 p.
22. Елисеев С.А., Тыняная М.А. Общественно опасные последствия халатность: понятие и виды. În: *Вестник Томского государственного университета*, 2012, №359, p.118-125.
23. Кочерга В.А. *Халатность: содержательные, компаративистские, правоприменительные аспекты*: Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Краснодар, 2017. 204 p.
24. Уголовный кодекс Азербайджанской Республики https://online.zakon.kz/document/?doc_id=30420353 (vizitat 20.06.2018)
25. Уголовный кодекс Грузии <https://matsne.gov.ge/ru/document/view/16426> (vizitat 03.09.2018)
26. Уголовный кодекс Кыргызской Республики http://www.ibc.kg/ru/legislation/codes/427_ugolovnyi_kodeks_kyrgyzskoi_respubliki (vizitat 20.06.2018)
27. Уголовный кодекс Республики Армении <http://www.parliament.am/legislation.php?ID=1349&lang=rus&seI=show#11a> (vizitat 20.06.2018)
28. Уголовный кодекс Республики Беларусь <http://xn---ctbcgfviccvibf9bq8k.xn--90ais/statya-428> (vizitat 20.08.2018)
29. Уголовный кодекс Республики Таджикистан http://www.wipo.int/wipolex/ru/text.jsp?file_id=237375#_Toc435091939 (vizitat 20.06.2018)
30. Уголовный кодекс Республики Узбекистан http://www.lex.uz/pages/getact.aspx?lact_id=111457 (vizitat 20.06.2018)
31. Уголовный Кодекс Туркменистана <https://www.unodc.org/tldb/pdf/TurkmenistanCriminalCode-Russian.pdf> (vizitat 20.06.2018)
32. Кримінальний кодекс України. În: *Відомості Верховної Ради України*, 2001, № 25-26.
33. *Criminal Code of Lithuania* https://www.legislationline.org/download/action/download/id/7723/file/Lithuania_CC_2000_am2015_en.pdf (vizitat 03.09.2018)
34. *Criminal Code of Mongolia* https://www.legislationline.org/download/action/download/id/4179/file/Mongolia_CC_2002_en.pdf (vizitat 03.09.2018)
35. *Criminal Code of Montenegro* https://www.legislationline.org/download/action/download/id/6411/file/Montenegro_CC_am2011_en.pdf (vizitat 03.09.2018)
36. *Criminal Code of the Czech Republic* https://www.legislationline.org/download/action/download/id/6370/file/Czech%20Republic_CC_2009_am2011_en.pdf (vizitat 03.09.2018)
37. *Criminal Code of the Federation of Bosnia and Herzegovina* https://www.legislationline.org/download/action/download/id/6260/file/FedBiH_CC_2003_amended2016_loc.pdf (vizitat 03.09.2018)
38. *Criminal Code of the Republic of Bulgaria* https://www.legislationline.org/download/action/download/id/7578/file/Bulgaria_Criminal_Code_1968_am2017_ENG.pdf (vizitat 03.09.2018)
39. *Criminal Code of the Republic of Croatia* https://www.legislationline.org/download/action/download/id/7896/file/Croatia_Criminal_Code_2011_en.pdf (vizitat 03.09.2018)
40. *Criminal Law of the Republic of Latvia* https://www.legislationline.org/download/action/download/id/4795/file/Latvia_CC_am2013_en.pdf (vizitat 03.09.2018)
41. *Criminal Code of the Republic of Serbia* https://www.legislationline.org/download/action/download/id/5480/file/Serbia_CC_am2012_en.pdf (vizitat 03.09.2018)
42. *Criminal Code of the Republic of Slovenia* https://www.legislationline.org/download/action/download/id/3773/file/Slovenia_CC_2008_en.pdf (vizitat 03.09.2018)
43. *Criminal Code of the Slovak Republic* https://www.legislationline.org/download/action/download/id/3763/file/Slovakia_CC_2005_en.pdf (vizitat 03.09.2018)

